Чернівецький юридичний інститут
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Проблеми реформування кримінальної юстиції України

Збірник за матеріалами
Міжнародної
науково-практичної конференції
17-18 травня 2018 р.

Чернівці – 2018

Рекомендовано до друку засіданням кафедри кримінальної юстиції Чернівецького юридичного інститут НУ «ОЮА» (Протокол № 10 від 15.05.2018 р.)

Редакційна колегія: д.ю.н., доц. Юрчишин В.М.; к.ю.н., доцент Кіцен Н.В.; к.ю.н., доцент Савченко В.М.

Проблеми реформування кримінальної юстиції України : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18 травня 2018 р. – Чернівці, 2018. – 228 с.

У збірнику вміщені тези доповідей і наукові статті учасників міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми реформування кримінальної юстиції України»

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників судових і правоохоронних органів та суб'єктів підприємницької діяльності.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладена на авторів.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ № 1. РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Асташева О.С., Чебан В.М. 7
Важливість синтезу підходів до тлумачення понять об'єктивне і суб'єктивне право – в розумінні права як такого

Ахтирська Н.М. 10
До питання про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення гармонізації кримінального законодавства з положеннями міжнародного права: замітки на полях законопроекту

Біленчук П.Д. 15
Концептуальні засади реформування судової експертології інтелектуальної власності

Zhanna Tomas. 18
Виконання Україною зобов'язань щодо імплементації європейських стандартів кримінальної юстиції

Корнякова Т.В. 22
Концептуальні нариси питань злочинності

Мамчин П.І. 25
Кримінальна юстиція: проблематика процесів реформування та дотримання прав людини

Mark Demesmaeker 28
Боротьба з торгівлею людьми як один з напрямів реалізації зобов'язань України, передбачених Угодою про асоціацію з Європейським Союзом. Що зроблено? Що в подальшому?

Стратонов В. М. 32
Захист прав людини – основа діяльності держави

Юрчишин П.В. 36
Щодо питання про відшкодування потерпілому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням

СЕКЦІЯ № 2. РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Антонюк А.Б., Барчук Д. І. Костюк Ю.Р. 41
Деякі проблеми реформування судової влади України

Басай О.В., Кощинець В.В. 44
Окремі аспекти психології діяльності судді в умовах зміни процесуального законодавства

Загоровський Р.О., Омельчук Л.В. 48
Статус Верховного суду в рамках судової реформи

Жерж Н.А., Недосип Ю.О. 176
Співробітництво України з НАТО у сфері забезпечення кібернетичної безпеки
Жерж Л.А., Розмаїта В.В. 179
Проблемні аспекти правового регулювання кримінальної відповідальності за злочини вчинені у медичній сфері та шляхи їх вирішення
Канюка І.М. 184
Види торговельних марок
Карпенко Н.В. 189
Значимість провадження слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів в місцях позбавлення волі
Королишин І.М. 192
Про можливість отримання розшукової інформації про особу злочинця за слідами зубів, залишених нею
Мамедова Л. 195
Щодо поняття «кіберзлочину» та його кореляції з чинним законодавством
Неділько Я.В. 198
Строки досудового розслідування у контексті змін до кримінального процесуального кодексу України
Назаренко П.Г. 201
Доказ у кримінальному процесі України: історія, розвиток та зміст поняття
Огородник А. 206
Роль Національної школи суддів України в реформуванні кримінальної юстиції
Пиріг І.В. 208
Проблемні питання реформування експертних підрозділів МВС
Топчій В.В. 212
Проблеми призначення експертизи за чинним кримінальним процесуальним кодексом України
Топчій В.В. 215
Кримінологічна характеристика правової охорони інтелектуальної власності в України
Російський І. К. 219
Робочий етап огляду місця події при розслідуванні крадіжок з приміщень магазинів
Усольцев С.О. 223
Характеристика спеціальних знань, що використовуються при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю

РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Важливість синтезу підходів до тлумачення понять об'єктивне і суб'єктивне право – в розумінні права як такого

Астапова Олександра Сергіївна – студентка 1 курсу юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Чебан Вікторія Миколаївна – науковий керівник, кандидат юридичних наук, доцент кафедри правосуддя юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича

Нещодавно в Україні був проведений безпрецедентний конкурс у Верховний Суд, в якому взяли участь нарівні з суддями також адвокати та науковці.

На сьогоднішній день у складі Верховного Суду діють:

1) Велика Палата Верховного Суду;

2) Касаційний адміністративний суд;

3) Касаційний господарський суд;

4) Касаційний кримінальний суд;

5) Касаційний цивільний суд. [5]

При цьому, слід зауважити, що загалом – **касаційний суд це є суд права**.

Досліджуючи поняття об'єктивне і суб'єктивне право актуальною проблемою є слабка аргументація взаємозв'язків цих понять. З точки зору методології, об'єктивне і суб'єктивне право це саме те, на чому базується вся юридична наука, а сучасна теоретика права передбачає *лише два підходи* до визначення цих понять: *радянський і дореволюційний*. При цьому вони дуже різняться і не комбінуються. Є доцільним викрити прогалини в дослідженнях цього питання.

Щодо цінності об'єктивного і суб'єктивного права, то саме завдяки цьому і може нормально функціонувати правова система, а отже суспільство, адже саме так досягається відносний баланс між усіма його членами.

Відомо, що об'єктивне право як система абстрактних типових норм не може бути реалізоване без суб'єктивного права, яке деталізує і конкретизує його відповідно до конкретного суб'єкта, який опинився в певній життєвій ситуації.

Указом Президента України від 28.03.2018 року «[про] затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна НАТО на 2018 рік» затверджено основні та орієнтовні плани заходів на 2018 р., зокрема і щодо розвитку національної системи кібербезпеки [4].

Ми вважаємо, що процес приєднання до колективної системи безпеки все ще залишається повільним, що свідчить про недосконалість існуючої системи протидії загрозам у кіберпросторі та зовнішнім кібератакам у сучасних умовах.

Активна фаза протистояння між полярними системами колективної безпеки (об'єднаннями) в міжнародному кіберпросторі ще й досі триває, що стимулює НАТО та ЄС розробляти новий стратегічний підхід до запобігання інформаційно-психологічній агресії з боку РФ.

На жаль, сьогодні для України відсутні реальні ефективні зовнішні гарантії безпеки, у тому числі й у кіберпросторі. Військово-технічне співробітництво з іноземними державами, прискорення процесу приєднання країни до НАТО з метою входження до системи колективної безпеки, у тому числі й у форматі забезпечення кібербезпеки України, залишаються пріоритетами зовнішньої політики нашої держави.

На нашу думку, український вектор зовнішньої політики має бути спрямований на активізацію міжнародного співробітництва у сфері забезпечення кібернетичної безпеки, продовження взаємодії з питань кібербезпеки за участі органів державної влади України і відповідних органів НАТО шляхом співпраці на двосторонній основі, упровадження інформаційно-комунікаційних та технологічних стандартів НАТО в Україні, розвиток технічних можливостей спільних груп реагування (CERT) на кіберінциденти.

У сучасних реаліях перед політичним керівництвом нашої держави постає важливе та відповідальне завдання: запозичуючи передовий зарубіжний досвід, разом зі світовим співтовариством спільними зусиллями активізувати реалізацію дієвих заходів щодо боротьби з міжнародною кіберзлочинністю, кібертероризмом, що передбачає насамперед побудову ефективної моделі Національної системи кібербезпеки, її інтеграцію до ЄС та НАТО, дієвого захисту національних та комерційних інформаційно-комунікаційних ресурсів та їх критичної інфраструктури, затвердження офіційної акредитації з боку НАТО Національного центру кіберзахисту та протидії кіберзагрозам з метою розвитку конструктивної співпраці з Альянсом у цій галузі, блокування

будь-яких посягань на національну інформаційну сферу, створення оптимальної моделі надійного захисту вітчизняного кіберпростору, формування засад для розробки методів і принципів здійснення «електронної оборони».

Список використаних джерел:

1. Воєнна доктрина України, затверджена Указом Президента України від 24 верес. 2015 р. № 555/ 2015 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 78.

2. Марков В. В. Напрями діяльності НАТО у справі протидії кіберзлочинності / В. В. Марков, О. В. Караченцев // Право і безпека. – 2014. – № 4 (55). – С. 119–123.

3. Мовчан А. В. Кібернетична безпека України в умовах глобальної нестабільності / А. В. Мовчан // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2015. – № 1 (34). – С. 159–163.

4. Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 рік :Указ Президента України від 28 березня 2018 р. № 89/2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/89/2018.

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 серпня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності» : Указ Президента України від 24 верес. 2014 р. № 744/2014 // Офіц. вісн. Президента України. – 2014. – № 40.

6. Стратегія національної безпеки України : затверджена Указом Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 43.

Проблемні аспекти правового регулювання кримінальної відповідальності за злочини, вчинені у медичній сфері та шляхи їх вирішення

Жерж Людмила Анатоліївна – аспірант кафедри кримінального права та кримінології,Університету державної фіскальної служби України

Розмаїта Вікторія Володимирівна – здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти, Університету державної фіскальної служби України

Чинне законодавство України, як і законодавство зарубіжних держав, спрямоване на активну охорону основних прав і свобод людини та

громадянина. Законотворчий апарат держави постійно ініціює та проводить реформи різного характеру, аби покращити правовий стан регулювання усіх сфер суспільної взаємодії та налагодити найкращим чином функціонування державних органів для забезпечення правопорядку у країні. Не виключенням є реформація медичної сфери, адже охорона і збереження життя та здоров'я людини, громадянина є найвищою цінністю як по існуючим морально-етичним правилам, так і по нормам чинного законодавства. Усі нововведення, які відбулися в Україні протягом останніх років і стосувалися змін у медичній сфері, безумовно, направлені на укріплення контролю та часткового збільшення бюджетного фінансування, покращення якості надання медичних послуг, налагодження та доопрацювання основних напрямків роботи Національної служби здоров'я, реорганізацію закладів первинної допомоги та ін. Проте, досить неоднозначною є ситуація щодо кроків держави відносно налагодження правового регулювання у контексті кримінальної відповідальності за злочини, вчинені у медичній сфері, адже на сьогоднішній день вони характеризуються чи не найбільшою латентністю; а також зважаючи на рівень корумпованості медичних працівників, їх корпоративну етику, високу конфіденційність щодо медичної документації та відсутності спеціальних методик розслідування таких злочинів, це значно ускладнює ситуацію із розслідуванням медичних злочинів і притягнення винних осіб до відповідальності.

Дане питання не має багатого наукового підґрунтя, проте частково увагу на удосконалення правового регулювання кримінальної відповідальності за злочини, вчинені у медичній сфері, звертали такі науковці, як І. М. Авдєєв, В. В. Балабко, Р. В. Вереша, В. О. Глушков, Н. Е. Крилова, Н. В. Мірошниченко, С. Г. Стеценко, Г. В. Чеботарьова.

У законодавстві не закріплено поняття «медичний злочин», воно випливає уже відповідно до спеціального суб'єкта злочину, якщо він є медичним працівником. На основі проаналізованих статей чинного Кримінального кодексу України (далі – ККУ) до злочинів, вчинених у медичній сфері можна віднести неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 131 ККУ); розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 132 ККУ); незаконне проведення

аборту (ст. 134 ККУ); незаконна лікувальна діяльність (ст. 138 ККУ); ненадання допомоги хворому медичним працівником (ст. 139 ККУ); неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 ККУ); порушення прав пацієнта (ст. 141 ККУ); незаконне проведення дослідів над людиною (ст. 142 ККУ); порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини (ст. 143 ККУ); насильницьке донорство (ст. 144 ККУ); незаконне розголошення лікарської таємниці (ст. 145 ККУ).

На офіційному сайті Генеральної прокуратури України періодично публікуються статистичні дані відносно кримінальних правопорушень, вчинених за конкретний проміжок часу. Для прикладу, відповідно до Єдиного звіту про кримінальні правопорушення по державі, оприлюдненого сайті Генеральної прокуратури України, за період січень - березень 2018 року статистичні дані виглядають наступним чином (на прикладі злочинів відповідно до ст. 132, 139, 140, 145 ККУ – таблиця 1) :

Таблиця 1.

Вид кримінального правопорушення	Облікованих кримінальних правопорушень	Кримінальні правопорушення, у яких провадження закрито
Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, ст.132 ККУ	1	0
Ненадання допомоги хворому медичним працівником, ст.139 ККУ	7	1
Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником, ст.140 ККУ	155	25
Незаконне розголошення лікарської таємниці, ст.145 ККУ	2	0
Всього:	**265**	**26**

Виходячи з вищенаведених даних, слід зазначити, що за період січень-березень 2018 року було обліковано 265 кримінальних правопорушень по ст. 132, 139, 140, 145 ККУ, з яких лише по 26-ти випадкам було закрито кримінальне провадження. Складно уявити, яка кількість кримінальних правопорушень у цій сфері була незафіксована і відомості не внесені до

Єдиного реєстру досудових розслідувань, а отже, велика кількість правопорушників уникла кримінальної відповідальності.

Основними проблемами у правовому регулюванні кримінальної відповідальності за злочини, вчинених у медичній сфері є те, що:

1. по-перше, дуже складно зібрати доказову базу по таким кримінальним правопорушенням, адже іноді визначення необхідності того чи іншого доказу потребує спеціальних медичних знань, якими, зрозуміло, не наділений працівник правоохоронних органів, тому зменшується ймовірність того, що доказ буде помічений і зафіксований;

2. по-друге, оскільки такі злочини характеризуються високим рівнем латентності та низьким ступенем розкриття, то спеціальні практики щодо розслідування таких злочинів не є досконалими, і потребують доопрацювання, або ж взагалі відсутні;

3. по-третє, наявність професійної корпоративної етики серед лікарів іноді також перешкоджає розслідуванню, адже по таким правилам часто медичні працівники приховують кримінальні дії своїх колег.

Реформування сфери правового регулювання кримінальної відповідальності за злочини у медичній сфері науковці пропонують почати саме з виокремлення в Особливій частині ККУ самостійного розділу II-I «Злочини у сфері медичного обслуговування, що ставлять у небезпеку життя і здоров'я людини» [2, с. 558]. Дана ініціатива обґрунтовується тим, що ці злочини об'єднує не лише спільний суб'єкт злочину – медичний працівник, але і спільний видовий об'єкт, що характеризується забезпеченням охорони життя і здоров'я особи у зв'язку з наданням медичної допомоги. Дані злочини об'єднує також те, що потерпілим завжди є особа – пацієнт.

Іншим моментом є розробка спеціальних методик розслідування медичних злочинів, які в подальшому позитивно впливатимуть на аналіз та оцінку зібраної інформації. Основним аспектом є звернення на цю проблематику увагу практиків та досвідчених спеціалістів/науковців, які б створили систематизований підручник знань та методик із розслідування злочинів у медичній сфері. Для прикладу, візьмемо до уваги допит особи – медичного працівника; слідчий, який не володіє знаннями у медичній сфері, обмежений у правильності розуміння пояснень особи, яка може підозрюватися у вчиненні кримінального правопорушення медичного характеру. У цьому разі доцільною є присутність медиків, запрошених як спеціалістів у кримінальному провадженні, що володіють спеціальними

знаннями та навичками і можуть надавати консультації під час досудового розслідування (судового розгляду) з питань, що потребують відповідних спеціальних знань [2, с. 558].

На сьогодні знання та лікарський досвід дозволяють будь-якому «фахівцеві» перекласти провину з себе на обладнання, непередбачені реакції організму, симптоматику або самого пацієнта, непоодинокі випадки внесення правок у медичну документацію, зокрема історію хвороби та результати лабораторних досліджень. Тому, слідчий повинен не лише керуватися еталонними варіантами медичної допомоги, які відображені у протоколах медичної допомоги, наказах Міністерства охорони здоров'я, посадових інструкціях тощо, але й в обов'язковому порядку залучати спеціалістів у медичній сфері на усіх стадіях досудового розслідуванні та судового розгляду [3, с. 164]. Доцільно було б запровадити у системі правоохоронних органів України реформу щодо створення спеціалізованого підрозділу поліції, який би займався суто виявленням і розслідуванням злочинів у медичній сфері. При цьому основною вимогою до існування такого підрозділу було б наявність закріпленого незалежного спеціаліста-медика з функціями консультанта.

Отже, нинішня кримінальна ситуація у медичній сфері України потребує швидкої активізації розробки і впровадження реформ, які б дозволили налагодити існуючий механізм правового регулювання кримінальної відповідальності медичних працівників, оскільки чинне кримінальне законодавство не відповідає по об'єму об'єктивним потребам охорони та захисту прав пацієнтів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – С. 131

2. Чеботарьова Г. В. Поняття та види злочинів у сфері медичної діяльності / Г. В. Чеботарьова // Теоретичні та прикладні проблеми кримінального права України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Луганськ, 20-21 травня 2011 р. // редкол.: Г. Є. Болдарь, А. О. Данилевський, О. О. Дудоров та ін.; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – С. 557-562

3. Балабко В. В. Кримінальна відповідальність медичних працівників за злочини проти життя та здоров'я особи: проблемні аспекти / В. В. Балабко // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2009. – №2. – С. 164-170.